

Historieglimt 178

Sverre Pedersen på Bakklandet

Sverre Pedersen, den senere så kjente byarkitekt, byplanlegger og arkitekturprofessor, vokste opp på Lilleby på Lademoen. Han tok eksamen som arkitekt i 1901 på Trondhjems Tekniske Læreanstalt (TTL), forløperen for NTH. Han fortsatte sine studier i Tyskland. Først studerte han ved den tekniske høyskolen i Hannover i 1902-1903 og senere ved den tekniske høyskolen i Charlottenburg ved Berlin. I 1905 ble han ansatt ved Trondhjems Kommunale Bygningsvesen. I 1908 ble han avdelingsleder og i 1914 til 1920 var han stadsarkitekt, det vil si byarkitekt, og fikk en finger med i mye av det som ble regulert og bygd i byen i disse årene. Han var særlig opptatt av rimelige boliger for arbeiderfamilier.

I 1915 ble arbeiderboligene i Anton Kalvaas gate 1 til 10 ferdig. De var tegnet av ham. I 1920 ble Sverre Pedersen professor ved NTH i bygningskunst

Sverre Pedersen. Foto: Wikipedia.

og byplanlegging. Der var han til aldersgrensen ble nådd i 1954. I 1927 skrev han en artikkel med minner og refleksjoner om byen sin. Artikkelen kalt han «*Spredte Tanker fra en Tur gjennom Trondhjem*». Den ble publisert i *Trondhjemske Samlinger* som *Miscellanea Nidrosiensia*, et festskrift til Fredrik Barbe Wallem som var direktør ved Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum. Her skriver han slik om Bakklandet:

«Er Cicignons Plan en Barokplan med strenge Linjer, store Vuer og en monumental Holdning, saa er Baklandsplanen det motsatte. Den har bøiede Linjer, smaa Utsigter og en intim Holdning. La os opdage Baklandet før det er altfor sent. Uagtet Planen er blit til av sig selv uten Reguleringsmyndigheteer, har den et merkelig Drag. Den er opbygget over et Motiv som hører Middelalderen til.

Hovedgaten, som deler sig i Armer for paany atter at samle sig til en Gate. Den omslutter en Ø midtveis mellem «Gamlebroen» og «Nybroen». Denne Todeling har sin store Charme, den gir Bydelen, saa liten den er, en uanet Interesse. For Enden av Gaten ligger der et Hus som er «Sniphuset» paa det omsluttede Kvartal i dets nordre Ende og i et i dets søndre Ende, og det er særlig pent. Professor Stabell har malet en nydelig Akvarel av det engang. Det hadde et pent

portal engang, kanskje det har det endnu; fine riflede søiler bar Topstykket. Vindusklædningerne var ogsaa meget fine. Der er noget sluttet og fast over det hele Hus. Saa er der de gamle Kjøbmandsgaarde som Kjøbmændene maatte forlate efter at Bakke bro kom, idet Omraadet successivt ophørte at være det Forretningsstrøk det hadde været. Aa ja, Havneanlægget bidrog nok ogsaa til det. Der er mange gamle fine Facader dernede, men de Fleste er blit ramponert, Enkelte helt ødelagt, som f. Eks. den lille Facade paa Sara Wiklems Gaard, hvor Snedkermester Esp reddet Portalet fra Ødelæggelse og anbragte det paa sin Gaard i Kirkegaten, hvor det endnu staar (ret bak Bakke Kirke).

Bakklandet har noget av den tragiske Stemning over sig som følger en fin Bydel i Forfald. Den er stille mot det Liv som hersket der før, da Skuter i stort Antal la til ogsaa paa denne Side og man gjennom de smale Spalter mellem Husene hist og her kunde se de fine Linjer av Gallionen paa en Bark med dens Figurer, Ornamenten, Farver og Guld. Nu lyser Bryggerækken paa den motsatte Side av Elven undertiden sælsomt gjennom Spalterne mellem Husene. For bare oppe ved «Krana» er det en litt større aapen Plass mot Elven, men der han man ogsaa et av de fineste Utsigtpunkter mot Elvens karakteristiske Bryggerække. Fra enkelte Punkter inde i Gaterne hæver Omridsene av «Port Arthur» sig med en merkelig dominerende Effekt. Naar det er halvmørkt, ser man ikke Detaljerne i de ikke særlig pene Hus deroppe som illuderer Bygningsmassen av en middelaldersk Borg over den lille sovende By ved Foten av Skrænten, og hvor et og andet Bygværk under Vandringsen trær litt mere frem end de andre, som f. Eks. den nydelige lille Dukkestue gamle Maler Holm bodde i. En enkel Gavl med Smijernsvimpel paa Toppen bidrar til at holde den middelalderske Kveldstemning vedlike, indtil man kommer op til Gamlebroen med Brobakken, der er det gamle Trondhjems morsomste Gate, efter min Mening. At se Infanteriets Underofficersskole bugte sig i Marschlinje opover den Vei er morsomt og karakterfuldt.»

Dette er jo skrevet mange år før Bakklandet var truet av fullstendig rasering for å bygge «Bakklandstangenten», en motorvei tvers gjennom bydelen langs elva for å hjelpe bytrafikken raskere gjennom byen. Tankene går umeldt til Rostock. Det presset de kommunistiske myndigheter en ny motorvei rett gjennom den middelalderske gamlebyen og raserte en rekke vakre og interessante gamle hus. Så ille gikk det ikke på Bakklandet fordi det etter hvert ble klart at den planlagte tangenten ikke ville løse byens trafikkproblemer. Nyveien og tunnelen ved Skansen er nok en bedre løsning. Sverre Pedersen konstaterer i 1927 at bydelen forfaller fordi den hadde mistet sin vitalitet som kjøpesenter og skipsanløp. Her skriver et bysbarn som elsker sin by. Samtidig røper arkitekten og byplanleggeren sin begeistring over trekk ved byen som burde bevares og gis nytt liv slik Bakklandet på mange måter har fått i dag. Slik slagordet fra dagens forkjempere lyder: «Og Bakklandet lever!»